

Hyvinvointilautakunta 23.10.2025

Lapin maakuntamuseon suunnitelmat ja ohjelmat 2025-2030

Tiivistelmät

Johdanto

Lapin maakuntamuseossa on laadittu päivitykset sekä museon toimintasuunnitelmaan että kokoelma- ja näyttelypoliittisiin ohjelmiin vuosille 2025–2030. Ne linjaavat museon yleistä kehittämistä, perustoimintaa ja painopisteitä tulevina vuosina. Suunnitelmissa otetaan huomioon sekä valtakunnallinen museopoliittinen ohjelma 2030 (OKM) että Rovaniemen kaupunkistrategia.

Museon monivuotinen toimintasuunnitelma ja kokoelmapoliittinen ohjelma ovat museolaisissa 314/2019 vaadittuja asiakirjoja. Nämä nyt esiteltävät asiakirjat ovat kaikki päivityksiä jo aikaisemmin laadittuihin suunnitelmiin ja ohjelmiin. Lähtökohtaisesti ne jatkavat samaa linjaa kuin aikaisemmat versiot. Museon tavoitteena on vahvistaa rooliaan pohjoisen kulttuuriperinnön asiantuntijana, kehittää kokoelmien saavutettavuutta ja monipuolista näyttelytoimintaa. Erityisiä painopisteitä ovat vahvempi profiloituminen tutkimukseen, laajempi yhteisöllisyys, aineistojen suunnitelmallinen avaaminen valtakunnalliseen finna.fi -palveluun ja tulevan perusnäyttelyuudistuksen suunnittelu. Lisäksi suunnitelmassa on mukana museon mahdollinen nimenmuutos Laavu-museoksi.

Lapin maakuntamuseon toimintasuunnitelma 2025–2030

Lapin maakuntamuseo on alueellinen vastuumuseo, joka toimii Rovaniemellä Arktikumissa. Museo esittelee laajasti Lapin kulttuurihistoriaa ja luonnontieteellistä perintöä näyttelyiden, julkaisujen ja tapahtumien kautta. Museon kokoelmat kattavat esineet, arkistot, valokuvat, äänitteet sekä luonnontieteelliset näytteet – yhteensä noin 500 000 objektia. Kokoelmien saavutettavuutta kehitetään digitaalisin ratkaisuin, ja ne palvelevat niin tutkimusta, opetusta kuin yleisöä Finna.fi-palvelun kautta.

Museon toiminta perustuu vahvoihin arvoihin: luotettavuuteen, yhteisöllisyyteen ja rohkeuteen. Asiakaspalvelu on keskiössä – museo tarjoaa opastuksia, työpajoja, tapahtumia, asiantuntija- ja hyvinvointipalveluja eri-ikäisille asiakkaille. Yleisötyötä kehitetään aktiivisesti yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa. Museon strategiana on olla helposti lähestyttävä, monipuolinen ja osallistava kohtaamispaikka kaikille Lapin kulttuurista ja luonnosta kiinnostuneille.

Keskeiset linjaukset:

Museon nimen ja brändin uudistaminen

- Museon nimi muuttuu Lapin maakuntamuseosta muotoon LAAVU Lapin alueellinen vastuumuseo. Uusi nimi ja brändi otetaan käyttöön, ja siihen liittyy logon, viestinnän ja näkyvyyden kehittäminen. Tavoitteena on vahvistaa museon profiilia pohjoisen tutkimuksen ja kulttuuriperinnön asiantuntijana.

Tutkimus-, dokumentointi- ja alueellisen vastuumuseotyön vahvistaminen

- Museo osallistuu aktiivisesti erilaisiin tutkimushankkeisiin (esim. Lapin matkamuseot, arkeologiset inventoinnit) ja inventoi alueen rakennuskantaa sekä kulttuuriympäristöä yhteistyössä muiden museoiden kanssa. Alueellisten vastuumuseotehtävien suunnitelma ohjaa toimintaa, ja yhteistyötä eri yliopistojen sekä muiden toimijoiden kanssa syvennetään.

Yhteistyöverkostojen ja kestävän kehityksen vahvistaminen

- Museo panostaa laajoihin yhteistyöverkostoihin paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti (esim. muut viranomaiset, LAAVA-verkosto, Pohjois-Kalotin museot, TAKO-yhteistyö). Kestävän kehityksen ja vihreän siirtymän teemat ovat mukana kaikessa toiminnassa, ja museon roolia yhteiskunnallisena vaikuttajana sekä hyvinvoinnin edistäjänä korostetaan.

Lapin maakuntamuseon kokoelmapoliittinen ohjelma 2025–2030

Tausta ja tarkoitus

- Ohjelma ohjaa Lapin maakuntamuseon kokoelmatyötä vuosina 2025–2030.
- Museon tehtävänä on tallentaa, tutkia ja esitellä pohjoisen alueen historiaa, luontoa ja kulttuuriperintöä.
- Ohjelma toimii työkaluna museon henkilökunnalle ja kaikille, jotka haluavat perehtyä kokoelmien muodostumiseen ja käyttöön.
- Kokoelmapoliittikka päivitetään 5–7 vuoden välein.

Kokoelmatyön periaatteet ja resurssit

- Jokaisella kokoelmalla on vastuhenkilö, ja apuna käytetään määräaikaista työntekijöitä ja harjoittelijoita.
- Kokoelmatyö perustuu ammatillisuuteen, suunnitelmallisuuteen, valtakunnallisiin ja kansainvälisiin museotyön määritelmiin, yhteistyöhön muiden museoiden kanssa sekä valtakunnallisiin ja alueellisiin tallennusvastuisiin (mm. TAKO-verkosto).
- Kokoelmat jakaantuvat kulttuurihistoriallisiin, luonnontieteellisiin ja oheiskokoelmiin. Museolla ei ole omaa arkeologista kokoelmaa, mutta arkeologiset löydöt käsitellään yhteistyössä Museoviraston kanssa.

Kokoelmien kartunta ja hallinta

- Kokoelmat karttuvat pääasiassa lahjoituksin ja museon oman toiminnan tuloksina. Ostoja tehdään harkiten (ei erillistä hankintamäärärahaa).
- Tallennusalue kattaa 12 Lapin kuntaa (alueellinen vastuumuseo) sekä historialliset alueet Petsamo ja Vanha Salla.
- Kokoelmiin otetaan vain museon vastuualueeseen liittyvää aineistoa.
- Kokoelmien hallinnassa käytetään CollectionPro-ohjelmaa, joka mahdollistaa aineistojen monipuolisen linkittämisen ja hallinnan.

Kokoelmien saavutettavuus ja käyttö

- Vain osa kokoelmista on suoraan yleisön saavutettavissa näyttelyissä tai verkossa (Finna.fi) (sekä resurssi- että tekijänoikeuskysymys)
- Kokoelmia käytetään tutkimuksessa, näyttelyissä, opetuksessa ja asiakaspalvelussa.
- Asiakaspalvelu on tärkeä osa kokoelmatyötä, ja aineistoihin liittyvää neuvontaa annetaan maksutta.
- Tekijänoikeudet ja tietosuojalainsäädäntö rajoittavat joidenkin aineistojen käyttöä ja julkaisua.

Kokoelmien hoito ja turvallisuus

- Kokoelmien säilytysratkaisut on suunniteltu aineistojen pitkäaikaista säilymistä ja turvallisuutta silmällä pitäen.
- Kokoelmakeskuksessa ja Arktikum-talossa on asianmukaiset olosuhte- ja turvajärjestelmät.
- Konservointipalvelut ostetaan tarvittaessa ulkopuolelta, ja ennaltaehkäisevään konservointiin kiinnitetään huomiota (ei omaa konservaattoria).

Kehittämistavoitteet 2025–2030

- Painopisteinä ovat Lapin jälleenrakennusaika, matkailu ja kaivostoiminta sekä energiateollisuus.
- Kokoelmien digitointia ja saavutettavuutta pyritään parantamaan erityisesti Finna.fi -palvelun kautta.
- Kokoelmatyöryhmä kokoontuu vuosittain arvioimaan kartuntaa ja arvoluokituksia.
- Kokoelmahallinnan kehittämisessä korostuvat yhteistyö, koulutus ja resurssien lisääminen projektien avulla.

Lapin maakuntamuseon näyttelypoliittinen ohjelma 2025–2030

Lapin maakuntamuseon näyttelypoliittinen ohjelma 2025–2030 ohjaa museon näyttelytoimintaa ja sen kehittämistä tulevina vuosina. Ohjelman tavoitteena on varmistaa, että näyttelytoiminta on suunnitelmallista, laadukasta ja saavutettavaa sekä palvelee laajasti erilaisia kävijäryhmiä – niin paikallisia kuin kansainvälisiä.

Keskeiset linjaukset:

Näyttelyiden rooli

- Näyttelyt ovat museon näkyvin toimintamuoto ja niiden avulla esitellään Lapin kulttuureja, historiaa ja luonnontiedettä. Näyttelyiden aiheet valitaan museon kokoelmatutkimuksen, alueen ilmiöiden, yleisön toiveiden ja ajankohtaisten teemojen pohjalta.

Näyttelytyypit

- Museossa toteutetaan perusnäyttelyitä, erikoisnäyttelyitä, kiertonäyttelyitä ja verkkonäyttelyitä. Perusnäyttelyn uudistus ja rahoitusneuvottelut aloitetaan, ja uusi perusnäyttely avautuu vuoteen 2030 / 2032 mennessä.

Näyttelyprosessin vaiheet

- Näyttelyiden suunnittelu etenee ideoinnista ja käsikirjoituksesta aineistovalintoihin, tilasuunnitteluun, tekniseen toteutukseen, rakentamiseen, tiedottamiseen ja arviointiin. Prosessi on moniammatillista ja osallistavaa.

Saavutettavuus ja laatu

- Näyttelyiden tulee olla saavutettavia kaikille ja perustua tutkittuun tietoon. Toiminnassa noudatetaan alan eettisiä sääntöjä, museolakia ja valtakunnallista museopoliittista ohjelmaa.

Yleisötyö ja museopedagogiikka

- Museo kehittää kasvatuksellista rooliaan tarjoamalla opastuksia, työpajoja ja osallistavaa toimintaa eri kohderyhmille.